

Tema 33: Četvrta zapovijed Dekaloga

Četvrta zapovijed, „Poštuj svoga oca i majku“, ima širi značaj od svog glavnog usmjerenja: odnosa između djece i njihovih roditelja.

28.11.2012.

Prethodne teme

1. Razlika između prve tri zapovijedi i slijedećih sedam

Prve tri zapovijedi uče nas da volimo Boga, Vrhovno dobro i Konačan cilj

ljudske osobe i svih stvorenja, koji je beskonačno dostojan naše ljubavi. Preostalih sedam je usmjereno na dobrobit naših bližnjih (i našu osobno); od nas se traži da ljubimo svoga bližnjega iz ljubavi prema Bogu, našem Stvoritelju.

U Novom zavjetu vrhovna zapovijed ljubavi prema Bogu i druga, slična prvoj, ljubav prema našem bližnjem zbog Boga, čine sažetak svih zapovijedi Dekaloga (usp. *Mt* 22:36-40, *KKC* 2196).

2. Značenje i opseg četvrte zapovijedi

Četvrta zapovijed upućena je izravno djeci u njihovom odnosu prema svojim roditeljima. Ona se odnosi i na rodbinske veze s drugim članovima šire obitelji. Konačno, ona obuhvaća dužnosti učenika prema učiteljima, podređenih prema vođama, građana prema svojoj državi itd. Ova zapovijed također

podrazumijeva i pretpostavlja dužnosti roditelja i svih onih koji obnašaju vlast nad drugima (usp. *KKC* 2199).

a) *Obitelj*: Četvrta zapovijed odnosi se prvenstveno na obiteljske odnose između roditelja i djece. „Stvorivši muža i ženu, Bog je ustanovio ljudsku obitelj i providio je osnovnim ustrojem“ (*KKC* 2203). „Muž i žena sjedinjeni čine zajedno sa svojom djecom jednu obitelj“ (*KKC* 2202). „Kršćanska obitelj je zajedništvo osoba, znak i slika zajedništva Oca, Sina i Duha Svetoga“ (*KKC* 2205).

b) *Obitelj i društvo*: „Obitelj je izvorna stanica društvenog života. Ona je naravna zajednica u kojoj su muž i žena pozvani na sebedarje u ljubavi i darivanju života. Autoritet, postojanost i uzajamnost u krilu obitelji utemeljuju slobodu, sigurnost i bratstvo u krugu društvene zajednice ... Obiteljski je život

uvođenje u društveni život“ (KKC 2207). „Obitelj mora tako živjeti da se njeni članovi naviknu biti pažljivi i zauzeti za mlađe i starije, za bolesne ili prikraćene i siromahe“ (KKC 2208). „Četvrta zapovijed *posvjetljuje druge društvene odnose*“ (KKC 2212).
[1]

Društvo ima ozbiljnu zadaću podržati i ojačati brak i obitelj, prepoznati njihovu istinsku narav, negovati ih i štititi te čuvati javni moral (usp. KKC 2210).[2] Sveta Obitelj uzor je svakoj obitelji – uzor ljubavi i služenja, poslušnosti i autoriteta.

3. Dužnosti djece prema njihovim roditeljima

Djeca moraju uvažavati i poštivati svoje roditelje, pokušavajući im pružiti radost, moleći za njih i vrjednujući njihovu žrtvu. Svaki dobar kršćanin trebao bi ove

dužnosti smatrati „slatkim zapovijedima“.

Božansko očinstvo izvor je ljudskog očinstva (usp. *Ef* 3:14); na Božjem se očinstvu temelji dužnost poštivanja roditelja (usp. *KKC* 2214). „Poštivanje roditelja (*sinovska odanost*) je čin *priznanja* onima koji su darovavši život, s ljubavlju i radom dali djecu na svijet i omogućili im rasti u dobi, mudrosti i milosti. 'Svim srcem poštuju oca svoga, i ne zaboravi majčinih bolova. Sjeti se da im život svoj duguješ: Kako da im uzvратиš sve što učiniše za te?' (*Sir* 7:27-28)“ (*KKC* 2215).

Poštovanje prema roditeljima iskazuje se krotkošću i poslušnošću. *Djeco, slušajte svoje roditelje u svemu, ta to je milo u Gospodinu!* (*Kol* 3:20). Sve dok su ovisni o svojim roditeljima, djeca ih trebaju slušati u onome što se tiče njihovog vlastitog boljitka, i boljitka obitelji. S

osamostaljenjem prestaje posluš djece prema roditeljima, ali ne i poštovanje koje im uvijek duguju (usp. KKC 2216-2217).

„Četvrta zapovijed podsjeća odraslu djecu da su *za roditelje odgovorni*. Koliko im je moguće, dužni su im u starosti i bolesti, u samoći ili neimaštini pomagati moralno i materijalno“ (KKC 2218).

U slučaju da im roditelji zapovjede učiniti nešto protivno Božjem zakonu, djeca su dužna Božjoj volji dati prednost nad željama svojih roditeljima, uvijek imajući na umu riječi Pisma: *Treba se većma pokoravati Bogu negoli ljudima!* (Dj 5:29). Bog nam je više Otac od naših roditelja; svako očinstvo dolazi od njega (usp. Ef 3:15).

4. Dužnosti roditelja

Roditelji imaju dužnost sa zahvalnošću primiti djecu koju im

Bog šalje, kao istinski blagoslov i znak povjerenja. Uz brigu o njihovim materijalnim potrebama, roditelji imaju i ozbiljnu odgovornost pružanja temeljitog ljudskog i kršćanskog obrazovanja svojoj djeci. Uloga roditelja u odgoju djece je toliko važna da, kada je ne bi bilo, bilo bi je teško nadomjestiti.[3] Roditeljsko pravo i dužnost odgoja djece je nezamjenjivo i neotuđivo.[4]

Roditelji imaju odgovornost stvaranja doma izgrađenog na ljubavi, praštanju, poštovanju, vjernosti i nesebičnom služenju. Dom je prikladno mjesto za razvoj kreposti. Roditelji bi trebali, svojim primjerom i podukom, učiti svoju djecu da žive jednostavnim, iskrenim i radosnim životom pobožnosti, te im prenijeti puninu katoličkog nauka; trebaju ih poticati da ustraju u velikodušnoj borbi življenja prema Božjim zakonima i vlastitom pozivu na svetost. *Očevi, ne srdite djece svoje,*

nego ih odgajajte stegom i urazumljivanjem Gospodnjim (Ef 6:4). Roditelji ne smiju zanemariti ovu odgovornost, prepuštajući obrazovanje svoje djece drugim ljudima ili institucijama, iako mogu, a ponekad i trebaju, računati na pomoć onih u koje imaju povjerenja (usp. KKC 2222-2226).

Roditelji moraju znati kako ispravljati jer *ima li koji sin kojega otac stegom ne odgaja? (Heb 12:7);* trebaju uvijek imati na umu Apostolov savjet: *Očevi, ne ogorčujte svoje djece da ne klonu duhom! (Kol 3:21).*

a) Roditelji trebaju istinski poštivati i ljubiti slobodu svoje djece, učeći ih kako je koristiti ispravno, odgovorno. [5] Njihov vlastiti primjer je ovdje ključan.

b) U odnosu sa svojom djecom, roditelji trebaju primijeniti ljubav i čvrstoću, budnost i strpljenje. Važno

je da se „sprijatelje“ sa svojom djecom, da steknu njihovo povjerenje i zadrže ga.

c) Da bi se uspjelo u odgoju djece, *nadnaravnim sredstvima* treba dati prednost pred ljudskim sredstvima, iako su i ona također važna i neophodna.

„Pravo je roditelja, kao najodgovornijih za odgoj, djeci *izabrati školu* koja odgovara njihovom uvjerenju. To je jedno od osnovnih ljudskih prava. Roditelji su, koliko je god moguće, dužni birati škole koje im mogu najbolje pomoći u zadaći kršćanskih odgojitelja (usp. *Gravissimum educationis*, 6). Javne su vlasti dužne roditeljima to pravo jamčiti osiguravajući uvjete da se njime mogu stvarno služiti“ (KKC 2229).

„Obiteljske veze, premda važne, ipak nisu apsolutne. Što dijete više raste prema vlastitoj zrelosti i ljudskoj i

duhovnoj neovisnosti, to biva očitije i snažnije njegovo osebujno zvanje koje dolazi od Boga. Roditelji će takav poziv poštovati i pomagati djecu da mu odgovore i da ga slijede. Treba se uvjeriti da je prvo zvanje kršćanina *ići za Isusom: 'Tko ljubi oca ili majku više nego mene, nije mene dostojan; tko ljubi sina ili kćer više nego mene, nije mene dostojan'* (Mt 10:37)“ (KKC 2232).[6] Božanski poziv djeteta da poduzme određenu apostolsku zadaću je uistinu Božji dar obitelji. Roditelji trebaju poštivati otajstvo djetetovog poziva, čak i ako ga oni sami ne razumiju. Molitva osnažuje ovo poštovanje prema slobodi i spremnosti na prihvaćanje Božje intervencije. Tako će roditelji izbjeći pretjerano zaštitničko ponašanje i kontroliranje svoje djece, posesivan način djelovanja koji ne potiče njihov ljudski i duhovni razvoj.

5. Dužnosti onih koji upravljaju Crkvom

Katolici moraju imati „istinski sinovski duh prema Crkvi“ (KKC 2040). Ovaj duh treba se očitovati prema onima koji upravljaju Crkvom.

Vjernici „spremnom kršćanskom poslušnošću ... trebaju prihvatiti što god njihovi sveti svećenici, kao Kristovi predstavnici, proglase u svojoj ulozi kao učitelji i upravitelji u Crkvi ... Niti bi trebali propustiti moliti se Bogu za one koji su postavljeni nad njih, koji bdiju jer trebaju podnijeti račun o njihovim dušama, kako bi mogli podnijeti ovaj račun s radošću, a ne s tugom (usp. *Heb 13:17*).“[7]

Ovaj sinovski duh se očituje prije svega u vjernom poštivanju i jedinstvu s Papom, vidljivom glavom Crkve i Kristovim namjesnikom na zemlji, i sa biskupima u zajedništvu s Papom.

Katolici znaju da, poslije Boga i naše Majke, Presvete Djevice, po hijerarhiji ljubavi i autoriteta dolazi Sveti Otac. [8] **6. Dužnosti prema građanskoj vlasti**

„Četvrta Božja zapovijed propisuje također poštivati sve one koji su za naše dobro od Boga primili neku vlast u društvu. Ona osvjetljuje kako dužnosti vršioca vlasti tako i onih kojima vlast služi“ (KKC 2234).[9] Dužnosti potonjih uključuju:

- a) poštivanje pravednih zakona i legitimnih mandata vršioca vlasti;
- b) ostvarivanje svojih građanskih prava i obavljanje svojih dužnosti;
- c) odgovorno bavljenje društvenim i političkim životom.

„Izbor vlade i načina odabira vođa prepušta se slobodnoj volji građana.“[10] Odgovornost za opće dobro čini ostvarivanje prava na

glasovanje moralnom dužnosti (usp. *KKC 2240*). Nije zakonito podržati ikoga čiji se društveni program protivi kršćanskom nauku te je kao takav protivan općem dobru i istinskom dostojanstvu čovjeka.

„Građanin je u savjesti dužan ne slijediti propise građanskih vlasti kad su im nalozi suprotni zahtjevima ćudoređa, osnovnim pravima osobe ili nauku Evanđelja. *Uskrata poslušnosti* građanskim vlastima, kad im zahtjevi protuslove ispravnoj savjesti, opravdana je razlikovanjem služenja Bogu i služenja političkoj zajednici. 'Podajte dakle caru carevo, a Bogu Božje' (*Mt 22:21*). 'Treba se većma pokoravati Bogu negoli ljudima' (*Dj 5:29*)“ (*KKC 2242*).

7. Dužnosti građanskih vlasti

Vršenje vlasti trebalo bi olakšati ostvarivanje slobode i odgovornosti svim muškaracima i ženama.

Vlastodršci trebaju biti pažljivi da ne

daju prednost osobnim interesima određenih pojedinaca pred općim dobrom.

„*Nosioci političke vlasti* dužni su poštivati osnovna prava ljudske osobe. Nastojeći pravednost ostvarivati čovječno poštujući svačije pravo, nadasve prava obitelji i razbaštinjenih. Politička prava povezana s državljanstvom ... ne smiju biti uskraćena bez zakonita i razmjerno ozbiljna zakona.“ (KKC 2237).

Antonio Porras **Osnovna bibliografija** Katekizam Katoličke Crkve, 2196-2257.

Kompendij socijalnog nauka Crkve, 209-214; 221-254; 377-383; 393-411.

[1] Usp. *Kompendij socijalnog nauka Crkve*, 209-214; 221-251.

[2] Usp. *Isto*, 252-254.

[3] Usp. II Vatikanski sabor, Dekl. *Gravissimum educationis*, 3.

[4] Usp. Ivan Pavao II, *Familiaris consortio*, 22. studenog 1981., 36; *KKC 2221 i Kompendij socijalnog nauka Crkve*, 239.

[5] „Kad odrastu, pravo je i dužnost dece *izabrati zvanje i vlastiti životni stalež*“ (*KKC 2230*).

[6] „Poslije, tri dana poslije, eto utjehe, eto radosti. Pronašli smo Isusa u Hramu kako razgovara s učiteljima Zakona (usp. *Lk 2:46*). Ostaje obveza kao pečat na tvojoj i mojoj duši: ostaviti sve da bismo mogli služiti nebeskom Ocu“ (Sv. Josemaría, *Gospina krunica*, 5. radosno otajstvo).

[7] II. vatikanski sabor, Konst. *Lumen Gentium*, 37.

[8] Sv. Josemaría, *Kovačnica*, 135.

[9] Usp. *Kompendij socijalnog nauka Crkve*, 377-383, 393-398, 410-411.

[10] II. vatikanski sabor, Konst. *Gaudium et spes*, 74. Usp. KKC, 1901.

pdf | document generated
automatically from [https://opusdei.org/
hr-hr/article/tema-br-33-cetvrta-
zapovijed-dekaloga/](https://opusdei.org/hr-hr/article/tema-br-33-cetvrta-zapovijed-dekaloga/) (19.03.2026.)